

Næringsvekst og
bærekraft
på
Nordmøre 2023

Innhold

1	Bakgrunn og formål.....	3
2	Næringslivet på Nordmøre	4
3	Rammevilkår for næringslivet.....	7
	Infrastruktur og samferdsel.....	8
	Digitale løsninger	9
	Kraft og nett.....	9
4	Virkemiddelapparatet	10
	Fylkeskommunens og kommunens rolle i næringspolitikken	12
5	Bærekraft og klima	13
6	Vekstnæringer i Norge	14
7	Vekstpotensial Nordmøre	17
8	Veien videre	18
	Konkrete tiltak KNN kan følge opp sammen med sine samarbeidspartnere.....	18

Rapportnavn: Næringsvekst og bærekraft på Nordmøre 2023

Prosjektleder: Tove Åstasund Iversen

Arbeidsgruppen har bestått av: Tove-Lise Torve (SUNS), Ann-Mari Rovik (Norsea Vestbase), Tommy Vebenstad (Multi Marine) og Eirik Kanck (UN Global Compact)

1 Bakgrunn og formål

Forprosjektet «Attraktive Nordmøre», initiert av Kristiansund og Nordmøre næringsforum (KNN), og tar sikte på å utføre et forprosjekt med mål om å samle kunnskap, kartlegge, og analysere strategiske satsingsområder for å fremme varig vekst i vår region. Vår visjon er å øke attraktiviteten for både bosetting og næringsliv, i håp om å tiltrekke nye innbyggere til Nordmøre.

Dette forprosjektet har mottatt støtte og prosjektmidler fra flere viktige aktører, inkludert Møre og Romsdal fylkeskommune (Sak 162685/202), Kristiansund kommune (Sak 21/040954) og Tingvoll kommune.

Hovedmålet for dette forprosjektet er å se allsidig på hva som skal til for å skape vekst på Nordmøre og hvilke tiltak som må settes i gang for å oppnå det. Vi vil også legge grunnlaget for mer målrettet samarbeid innenfor Kristiansund og hele Nordmøre-regionen, med sikte på å realisere vårt felles vekstpotensial.

Prosjektet er inndelt i fire viktige delområder:

1. Næringsvekst og bærekraft - vi vil utforske mulighetene for bærekraftig næringsvekst i regionen, med fokus på en bærekraftig fremtid.
2. Regionbyen Kristiansund - Kristiansund som regionby vil bli nøye vurdert, med tanke på hvordan byen kan bidra til å drive vekst i Nordmøre som helhet.
3. Kompetanse - vi vil analysere kompetansebehovet i regionen og identifisere tiltak for å styrke kompetansen tilgjengelig i næringslivet.
4. Omdømme - for å tiltrekke nye innbyggere og investeringer er et sterkt omdømme avgjørende. Vi vil jobbe med å styrke regionens omdømme og øke synligheten.

I denne rapporten fokuserer vi på det første delområdet i forprosjektet "Attraktive Nordmøre," nemlig Næringsvekst og bærekraft. Vi vil utforske mulighetene for bærekraftig næringsvekst i regionen, med fokus på en bærekraftig fremtid.

Rapporten vil dykke ned i aspekter som påvirker næringslivet på Nordmøre, inkludert rammevilkår, infrastruktur og samferdsel, digitale løsninger, kraft og nett, virkemiddelapparatet, samt rollen til både fylkeskommunen og kommunene i næringspolitikken. Videre vil vi også se på spørsmål knyttet til bærekraft og klima, identifisere vekstnæringer som er relevante potensielt for Nordmøre.

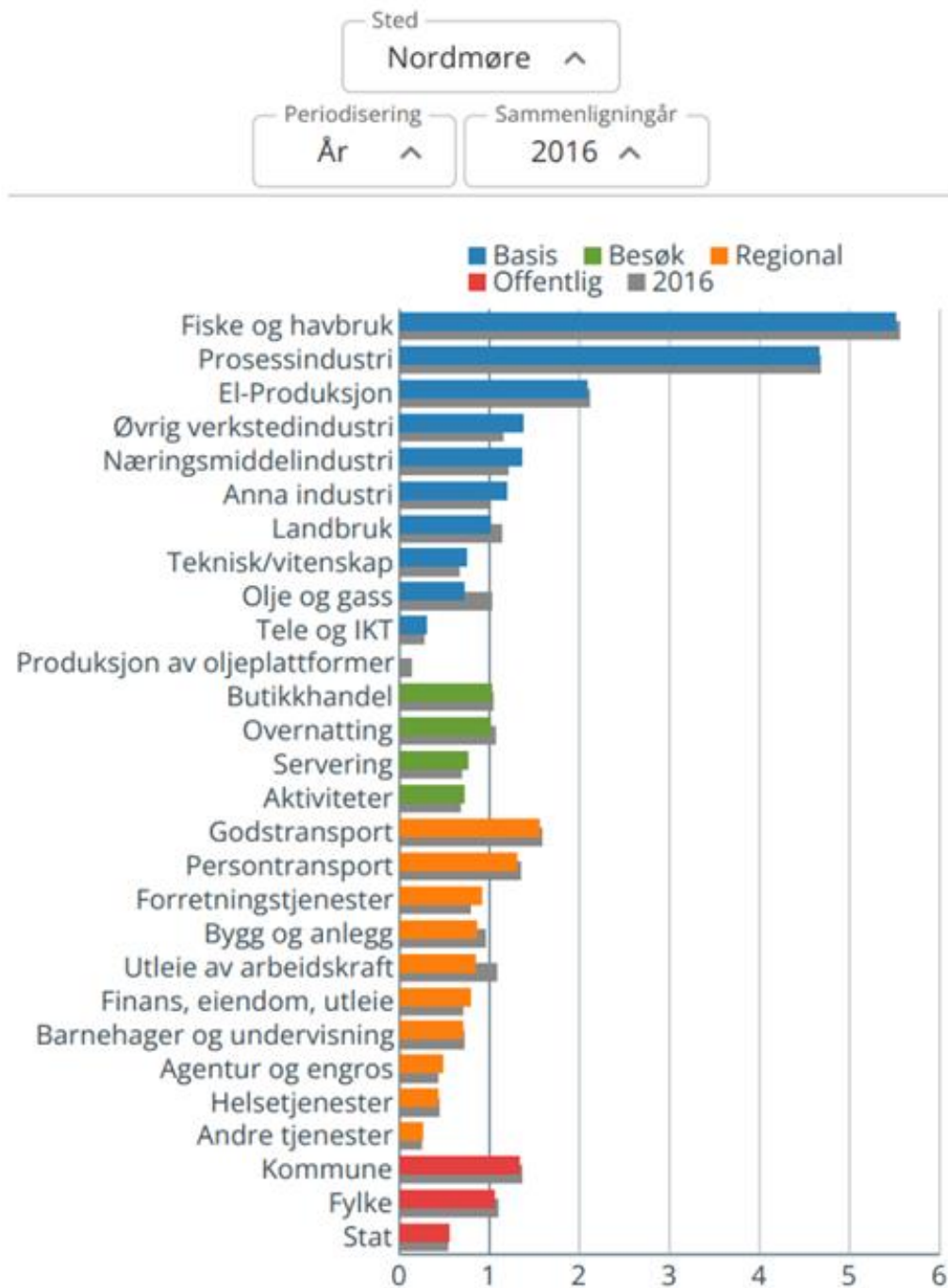
Til slutt vil vi se på konkrete tiltak som KNN, i samarbeid med sine partnere, kan utføre for å støtte opp under og realisere målene satt frem i denne delrapporten. Dette vil inkludere initiativer som har som mål å fremme bærekraftig næringsvekst og styrke Nordmøre som en attraktiv region for både eksisterende og potensielle næringsaktører.

2 Næringslivet på Nordmøre

Nordmøre er en region i Møre og Romsdal fylke som består av åtte kommuner med en samlet befolkning på omtrent 54 820 (2023). Regionen strekker seg over et område på litt over 6 000 kvadratkilometer og består av både byer, tettsteder og landlige områder.

Kristiansund er regionhovedstaden på Nordmøre og har en befolkning på omtrent 24 404 (2023). Byen utgjør et viktig nav og på mange måter en livsnerve i regionen. Kristiansund er kjent for sin rike historie og kulturarv, spesielt innen fiskeindustrien og klippfiskproduksjon. Byen er også kjent for sin beliggenhet ved havgapet og er et populært reisemål for turister som ønsker å oppleve den vakre kystnaturen i området.

Næringslivet på Nordmøre er dominert av prosessindustri, fiske og havbruk. Sammenlignet med resten av landet har regionen også en høyere andel av bransjene el-produksjon, øvrig verkstedindustri, næringsmiddelindustri og annen industri. Videre står også basisnæringene sterkt i regionen.

Figur 1.2.5 Lokaliseringskvotienter i 2020 (snitt for de fire kvartalene) for ulike bransjer (kun private) i Nordmøre sammenliknet med starten av 2016.

Kilde: Telemarksforskning

Folketallet på Nordmøre har vokst i den siste tiårsperioden, til tross for en nedgang i de fem siste årene. Det var særlig høy nettoinnvandring som sørget for vekst i folketallet i regionen fram til 2016. Etter at innvandringen har avtatt har regionen også fått nedgang i folketallet¹.

¹ Telemarksforskning: Regional analyse for Nordmøre 2021, lest 27.02
<http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/regional-analyse-for-nordmore-2021/3963/>

Videre er det er en økning i andelen eldre og en nedgang i andelen unge i regionen. Framskrivninger viser at befolkningen vil øke moderat i årene som kommer, men at det er forventet en fortsatt aldrende befolkning. Dette i kombinasjon med færre fødsler, gjør det nødvendig med netto tilflytting skal regionen unngå videre befolkningsnedgang.

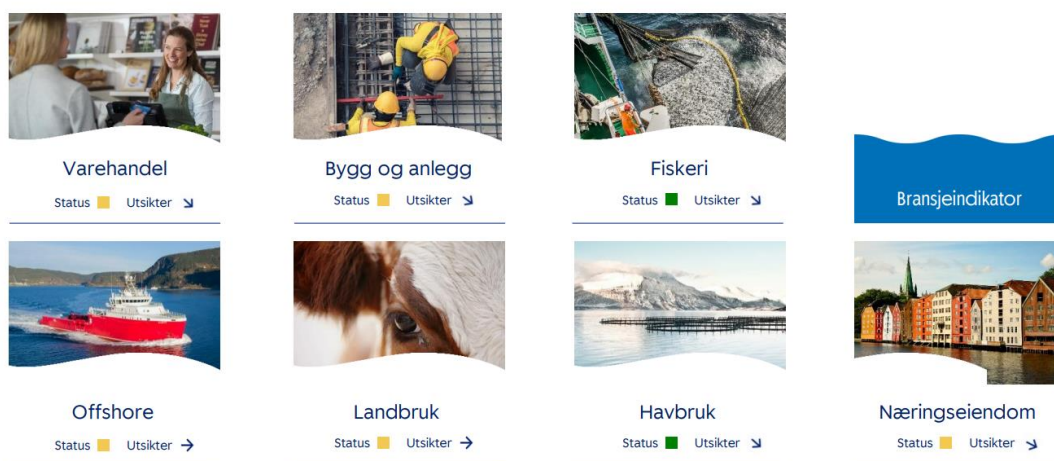
Med unntak av 2020, har utviklingen i antall arbeidsplasser i regionen har vært mye svakere enn i resten av landet, og dette har også påvirket tilflyttingen. Det har vært vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor, men veksten har vært mye lavere enn i resten av landet. I næringslivet har antall arbeidsplasser gått ned. Til tross for dette er flyttetallene bedre enn forventet.

Spådommen til Telemarksforskning er at folketallet på Nordmøre sannsynligvis reduseres frem mot 2040. Samtidig pekes det på at denne utviklingen kan bremses ved hjelp av å skape positiv attraktivitet for næringsliv og bosetting. Bildet er derfor ikke bare dystert, men det krever noen aktive grep for å motarbeide den fremskrevne utviklingen.

Sparebank 1 Nordmøres Konjunkturbarometer 2022 viste at 2021 ble et godt år for næringslivet i Midt-Norge. Regnskapsanalysen for de 15.000 største bedriftene viser høy vekst (11,2 prosent) og god lønnsomhet (8,8 prosent i driftsmargin)

Økt rente- og skattetrykk kombinert med høy inflasjon preger bildet

Usikre vekstutsikter og nedjusterte fremtidsutsikter for flere bransjer

Kilde: Bransjeindikator 2. halvår 2022

Men optimismen snudde i 2022. «Optimismen blant midtnorske bedriftsledere har ikke vært lavere siden finanskrisen i 2008, med unntak av koronaens utbrudd i mars 2020. Det viser Sparebank 1s forventningsundersøkelse.», skriver Sparebank 1 i sin rapport. Bedriftene venter at sterk pris- og kostnadsvekst, høyere renter og færre nye oppdrag fra offentlig sektor i starten av 2023.

3 Rammevilkår for næringslivet

Økt verdiskaping de seneste tiårene har bidratt til velstandsvekst for det brede lag av Norges befolkning. For å opprettholde nivået på produksjon, sysselsetting og verdiskaping er næringslivet avhengig av gode og stabile rammevilkår. Verdiskaping skjer i privat næringsvirksomhet, i offentlig og frivillig sektor og av den enkelte på fritiden, når det som produseres eller skapes har større verdi enn hva det i vid forstand koster å produsere produktet eller tjenesten.

Næringslivet forholder seg til mange ulike markeder. I en markedsøkonomi konkurrerer bedriftene med hverandre om arbeidskraft, kapital, energi og innsats av andre varer og tjenester. Innenfor hver næring konkurrer bedrifter dessuten med hverandre på produksiden. Konkurransen om innsatsfaktorer og produkter foregår i norske og i internasjonale markeder.²

Distriktskommuner har en bransjesammensetning ulik sammensetningen i mer sentrale strøk og står overfor en konkurransesituasjon som skiller seg fra resten av landet. Næringslivet i distriktskommuner må i noen tilfeller forholde seg til andre, og ofte mindre, lokale markeder. Samtidig må deler av næringslivet i distriktene forholde seg til store globale markeder. Dette gjelder blant annet maritim industri, fiskeri og havbruk og prosessindustri.

Effektiv konkurranse mellom bedrifter bidrar til effektiv ressursbruk. Velfungerende konkurranse fører til at mindre produktive virksomheter avvikles og erstattes av mer effektive virksomheter.

En av hovedutfordringene for bedriftene i Distrikts-Norge er **tilgang til arbeidskraft** med relevant kompetanse. Dette punktet beskrives i detalj også i KNNs Konjunkturanalyse for 2023.

Velfungerende finansmarkeder er i en moderne økonomi en forutsetning for næringslivet. Finansmarkedet gir bedrifter og privatpersoner mulighet til å finansiere lønnsomme investeringer. Hvis finansmarkedene ikke fungerer godt, kan det blant annet bli vanskeligere for aktører med lite kapital, men med gode prosjekter å gjennomføre lønnsomme investeringer.

Norsk næringsliv og økonomi er ofte tjent med en god og **stabil finans- og pengepolitikk**. Store svingninger i økonomien eller stor usikkerhet som følge av uansvarlig politikk, gjør det krevende for næringslivet å drive langsiktig planlegging. En god og balansert finans- og

² **NOU 2020: 12** Kapittel 6 Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn

pengepolitikk reduserer risiko, styrker den internasjonale konkurranseevnen og letter bedriftenes investeringsbeslutninger.³

Norge er en liten, åpen økonomi, og er avhengig av handel med andre land. Handel frikobler produksjon og forbruk, og dermed får et land mulighet til å konsumere andre varer enn de varene landet produserer selv. Eksportinntekter muliggjør import av varer som landets innbyggere etterspør. Dette muliggjør i sin tur arbeidsdeling og spesialisering, samtidig som konsummulighetene bedres. I tillegg sprer handel teknologi og kunnskap, slik at alle land kan utnytte ressursene sine mer effektivt.

Infrastruktur og samferdsel

En godt utbygd transportinfrastruktur gir grunnlag for verdiskaping i hele landet⁴. Transportinfrastruktur er for eksempel veier, flyplasser, havner. Og en velfungerende infrastruktur gir næringslivet tilgang til markeder for arbeidskraft, underleverandører og kunder, og befolkningen tilgang til arbeidsplasser, varer og tjenester.

Bedriftenes lokaliseringbeslutninger vil normalt avspeile kostnader og markedstilgang, det vil si tilgang til nødvendige innsatsfaktorer og kunder. I tillegg har ulike næringer en tendens til å samlokalisere seg med like, konkurrerende virksomheter, og/eller kunder og underleverandører, i næringsklynger. Det kan gi stordriftsfordeler i produksjon, innkjøp og i tilbudsutforming. Det kan også gi fordeler ved at man får en opphopning av spesialisert kompetanse som kan være til nytte utenfor den enkelte virksomhet. Konkurranse og samhandling mellom virksomheter i en næringsklynge kan bidra til økt produktivitet og innovasjonsevne.

Dette ser vi også flere plasser på Nordmøre. Etablering av næringsparker som Melkvikan på Dale, handelssenter på Løkkemyra, øko-park på Tingvoll og industriparker på Sunndalsøra og Surnadal gir mereffekter for næringslivet.

Flere arbeidstakere på Nordmøre pendler også i forbindelse med jobben. Og mange bedrifter har ansatte fra flere kommuner. Derfor er ferge, vei og fly-tilbud viktig for næringslivet.

Menon har undersøkt veiinvesteringer vs næringslivets verdiskaping og arbeidstakeres ønske om pendling. Menon (Ulstein et al., 2014) indikerer at størst effekt er veiutbygginger som binder sammen kommuner til ett funksjonelt arbeidsmarked (Eiksundsambandet og E18 Kristiansand–Grimstad). Sistnevnte gir lokalt næringsliv bedre tilgang på innsatsfaktor og kunder, samt bedre konkurranse- og samhandlingsforhold i det lokale næringslivet.

³ **NOU 2020: 12** Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn

⁴ **NOU 2020: 12** Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn

Samtidig viste undersøkelsen at det finnes en maksimal pendlertid som arbeidstakere er villige til å akseptere. Dette stemmer overens med resultater fra TØI som estimerer at sannsynligheten for pendling går mot null ved at reisetid med bil er over 60 minutter.

Digitale løsninger

God infrastruktur innebærer også tilgang til velutbygd digital infrastruktur med høy kapasitet. Investeringer i denne infrastrukturen gir bedre kommunikasjon, raskere levering av tjenester og gir grunnlag for nye arbeidsformer og samarbeidsrelasjoner som kan øke produktiviteten i næringslivet.

Digitalisering styrker næringslivets konkurransevne, gir tilgang til globale markeder og gir mulighet for økt produktivitet i hele samfunnet. Utbygging av bredbånd i store deler av landet har muliggjort fjernarbeid og gitt lavere transportkostnader. I tillegg til mer effektiv drift og økt produktivitet, har digitalisering gitt bedriftene nye markeds plasser, både nasjonalt og internasjonalt. Utbygging av 5G-nettet kan gi muligheter for økt produktivitet i flere distriktsnæringer, og sikre at teknologi som allerede eksisterer, kan utnyttes bedre.

Kraft og nett

Nesten alle viktige samfunnsoppgaver og samfunnsfunksjoner er avhengige av et velfungerende kraftsystem med pålitelig strømforsyning, og strømmettet er en helt sentral del av infrastrukturen i ethvert moderne samfunn.

Næringslivet på Nordmøre har et ønske om vekst og utvikling, og spørsmålet om kraftforsyningen til Nordmøre har engasjert næringslivet i området over lang tid. Tilgang til kraft er avgjørende for å skape arbeidsplasser i området og for at vi skal lykkes med omstilling og tilrettelegging for ny bærekraftig industriutvikling.

Analyser fra Statnett viser at vi vil få et betydelig kraftunderskudd inn mot 2030. I Møre og Romsdal har vi per i dag et forbruk på 1 400 MW, mens forbruksveksten som forventes er på hele 2000 MW. Det forventes altså en forbruksvekst på 1,5 ganger dagens forbruk i Møre og Romsdal.

4 Virkemiddelapparatet

Menon Economics (2015a) har utredet hvorvidt det er faglig grunnlag **for næringsrettede virkemidler rettet mot distriktene**, ut fra begrunnelsen om at noen former for markedssvikt er mer framtreddende i distriktsområder enn i sentrale strøk. For at markedssvikt skal kunne begrunne distriktsrettede virkemidler med geografiske føringer, må markedssvikten være stedsspesifikk.

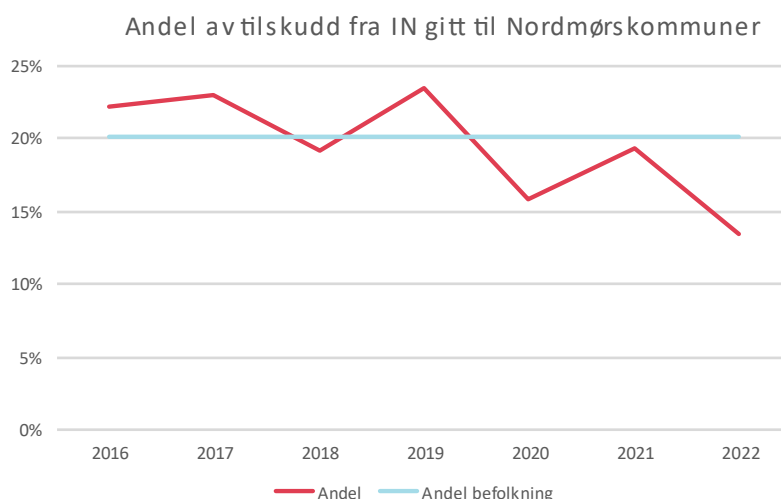
Avstand til kunder, markeder og arbeidskraft er en kostnad for næringslivet i distriktene, særlig for mindre bedrifter. I noen tilfeller er avstanden til mulige samarbeidspartnere, FoU-aktører, leverandører eller mulige kunder så lang at kostnadene ved å finne og utvikle relasjoner og nettverk blir for store. Det kan føre til at bedriftenes evne til å utvikle nettverk og klynger varierer mellom deler av landet (Menon Economics, 2015a). På Nordmøre har vi blant annet Ocean Network, Nordmøre Fiskebåt, Møreforskning, IT Forum Kristiansund, KNN og flere klyngesamarbeid som bidrar til større samarbeid og utvikling blant bedrifter.

Andre sentrale virkemiddelaktører er:

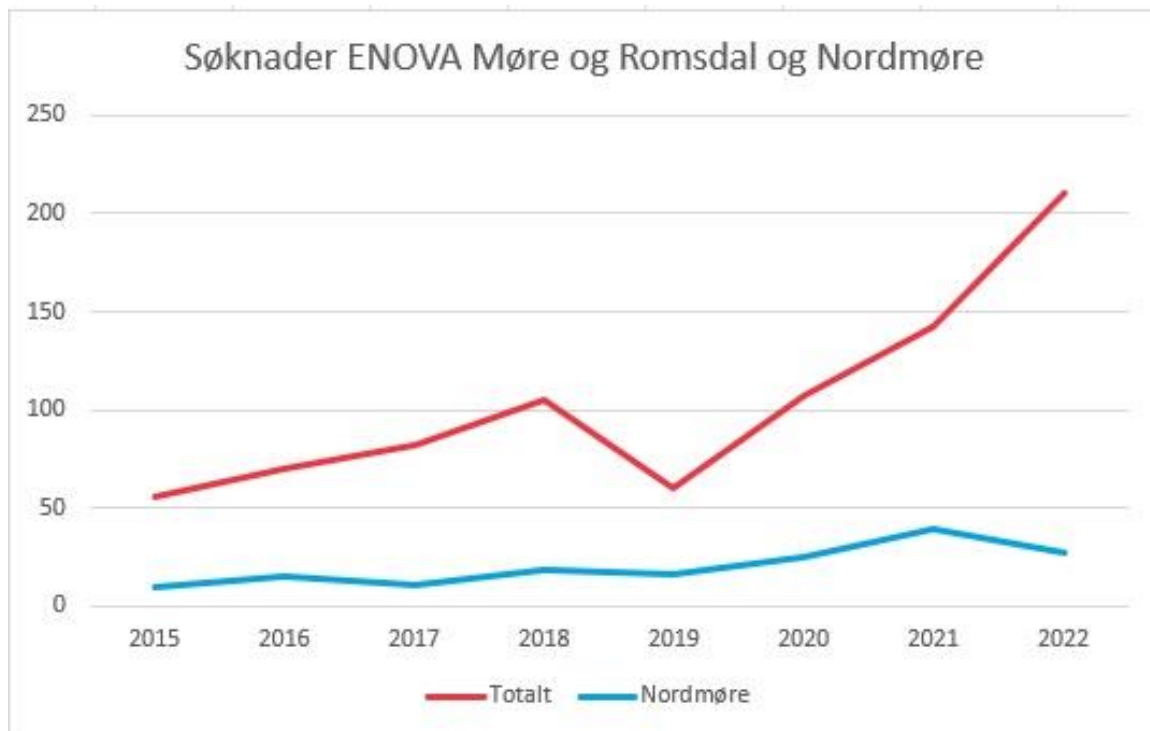
- Innovasjon Norge
- Enova
- Eksfin Norge
- Siva – Selskapet for industrivekst
- Norges forskningsråd

Når man ser på bruk av virkemiddelapparatet på Nordmøre så viser tallene fra Innovasjon Norge Kristiansund at tilskuddene til Nordmøre har gått ned de siste 5 årene:

Andel av tilskudd i fylket gitt til bedrifter på Nordmøre

Tall fra ENOVA viser også at antall søknader innvilget totalt sett har økt fra 2015 til 2022, men antall innvilgede søknader fra Nordmøre har flatet ut i samme periode.

Når man deler inn i antall vedtak pr kommune på Nordmøre fra 2015 til 2022 ser man store forskjeller mellom kommunene.

Menon Economics (2015a) skriver at i Midt- og Nord-Norge bruker bedriftene virkemiddelapparatet relativt sett mer enn i andre landsdeler. Næringslivet i fylker med lav sentralitet bruker virkemiddelapparatet i større grad enn næringslivet i fylker med høy sentralitet.

Et annet eksempel er at i 2019 gikk 18,2 prosent av Skattefunn-midlene til bedrifter i distriktene. Tildelinger til *sjømat og marine næringer*, utgjorde 12,5 prosent av total-beløpet og skiller seg særlig ut sammenlignet med bevilgninger til alle distriktsnæringene, men også tildelinger til næringer i resten av landet. Hele 57 prosent av tildelingene til sjømat og marine næringer gikk til distriktene.

Støtteordninger er også med på å påvirke næringslivets rammevilkår. Støtte til privat næringsliv i distriktene kan bedre effektiviteten i økonomien dersom støtten motvirker en form for markedssvikt. Disse markedssviktene kan omfatte manglende tilgang på innsatsfaktorer, synergier som ikke blir utnyttet, avstandsuremper og andre geografiske forhold. Ved å motvirke disse ulempene, kan offentlige støtteordninger i noen tilfeller bidra til mer effektive markeder. Næringsstøtten kan ha mange former, fra rene tilskudd til reguleringer, reduserte skatter og avgifter eller skjerming fra utenlandsk konkurranse.

Fylkeskommunens og kommunens rolle i næringspolitikken

Fylkeskommunenes ansvar for nærings- og samfunnsutvikling i eget fylke ivaretas først og fremst gjennom tjenesteproduksjon, utviklingsinitiativer og virkemidler og samordning av ulike aktørers innsats i fylket.

Når det gjelder de statlige nærings- og distriktpolitiske virkemidlene, har fylkeskommunen to roller: forvalter av virkemidler og eier- og oppdragsgiver for bedriftsrettede virkemiddelaktører og virkemidler. Rollen som forvalter av distriktsrettede virkemidler og handlingsrommet for prioriteringer, er over tid betydelig redusert. Rollen som oppdragsgiver er noe styrket.

Kommunene er også en viktig bidragsyter til næringsutvikling og verdiskaping i hele landet. Det er store forskjeller mellom kommuner når det gjelder næringsutviklingsarbeid, men overordnet kan man si at det fortrinnsvis gjøres gjennom kommunenes roller som forvalter, tjenesteproducent og entreprenør (Moen, 2011; Rønning, 2009).

Eksempel - det er etablert sertifiserte hoppid.no-kontorer i hele fylket der gründere får gratis rådgivning, tilbud om kurs og opplæring, råd om tilskudd og finansiering og hjelp med søknadsprosesser og nett-verksbygging. I tillegg legger hoppid.no til rette for oppskalering, knoppskyting i næringslivet og for entreprenørskap i skolen. På Nordmøre er det Vindel som bistår i dette arbeidet.

Samtidig viser en gjennomgang gjort av KNN januar 2023 at ikke alle kommuner på Nordmøre har en egen eller oppdatert næringsplan.

I Aure kommunes strategiske næringsplan 2018 – 2029 står det blant annet; *«Aure kommune skal – gjennom ei offensiv og positiv kommunal satsing og samhandling med næringslivet - framstå som en av de mest attraktive kommunene for bosetting og næringsetablering. På bakgrunn av nå-situasjon, analyser og ambisjoner fra kommune og næringsliv uttrykkes følgende hovedmål fram mot 2030 for Aure (kommunen): 300 nye arbeidsplasser og 300 nye innbyggere.»*

I Sunndal kommunes næringsplan for 2021-2025 står det at hovedsatsningene for kommunen er; *kommunen som tjenesteyter, Todalsfjordprosjektet, en attraktiv og mangfoldig kommune, et bærekraftig og variert næringsliv.* Surnadal kommune skriver i sin næringsplan 2021-2025 at; *«Målet er å halde på innbyggjarar som kjem til kommunen, og å tiltrekke seg nye. I mange vekstkommunar utanfor dei store byane har ikkje problemet dei siste åra vore mangel på arbeidsplassar, men mangel på kvalifisert arbeidskraft. Surnadal kommune ønsker å vera ein attraktiv og framoverlent kommune for næringslivet.»*

«Et stabilt, variert og verdiskapende næringsliv på naturens premisser» er hovedmålet for Smøla kommunes Strategisk Næringsplan (2011-2023). Kommunen ønsker:

- Et næringsliv bestående av bedrifter av ulik størrelse
Bedrifter med lang tradisjon og levetid på Smøla sammen med nyetablerte bedrifter
- Arbeidsplasser til personer med ulikt utdanningsnivå og kompetanse
Næringsliv med utgangspunkt i tradisjonell næring samt bedrifter innenfor nye fagområder.

5 Bærekraft og klima

Klodens klima er i endring, og det er bred politisk enighet om at omstilling er nødvendig både for å begrense endringene og tilpasse samfunnet til et endret klima.

Over 80 prosent av klimagass-utslippene i Norge er enten pålagt en avgift eller er omfattet av det felles europeiske kvote-systemet, som innebærer at bedrifter må ha en klimakvote for hvert tonn klimagasser de slipper ut (Klima- og miljødepartementet, 2019).

Klimautfordringene vil prege næringslivet fremover. Det er ikke opp til næringslivet å løse alle utfordringene, men vi trenger et bærekraftig næringsliv som tar ansvar i en globalisert økonomi for å bidra til reduserte utslipp og sikre naturmangfoldet.

Næringslivet i distriktene har spilt, og spiller fremdeles, en viktig rolle i omstillingen mot mer klimavennlig produksjon. Stadig flere bedrifter tar også bærekraft inn som en del av forretningsstrategien for å sikre fremtidig konkurransekraft.

Byggebransjen gjør også store kutt i sine utslipp, og et godt eksempel på dette er BetonMast Røsand. De mottok Klimasnuprisen 2022 fra Møre og Romsdal Fylkeskommune for sitt arbeid med Kårvåg Skole på Averøya og i samme periode bygger de også Campus Kristiansund - et fremtidsrettet miljøbygg med blant annet massivtre som hovedbærekonstruksjon. Prosjektet skal sertifiseres BREEAM-NOR Excellent.

Maritim næring har gjort store grep. Elektrifisering av skipsflåten foregår gjennom helelektriske fartøy, hybridskip og bruk av land-strøm. Til sammen har Enova innvilget nesten 580 millioner kroner i støtte til rundt 90 landstrøm-prosjekter langs hele kysten.

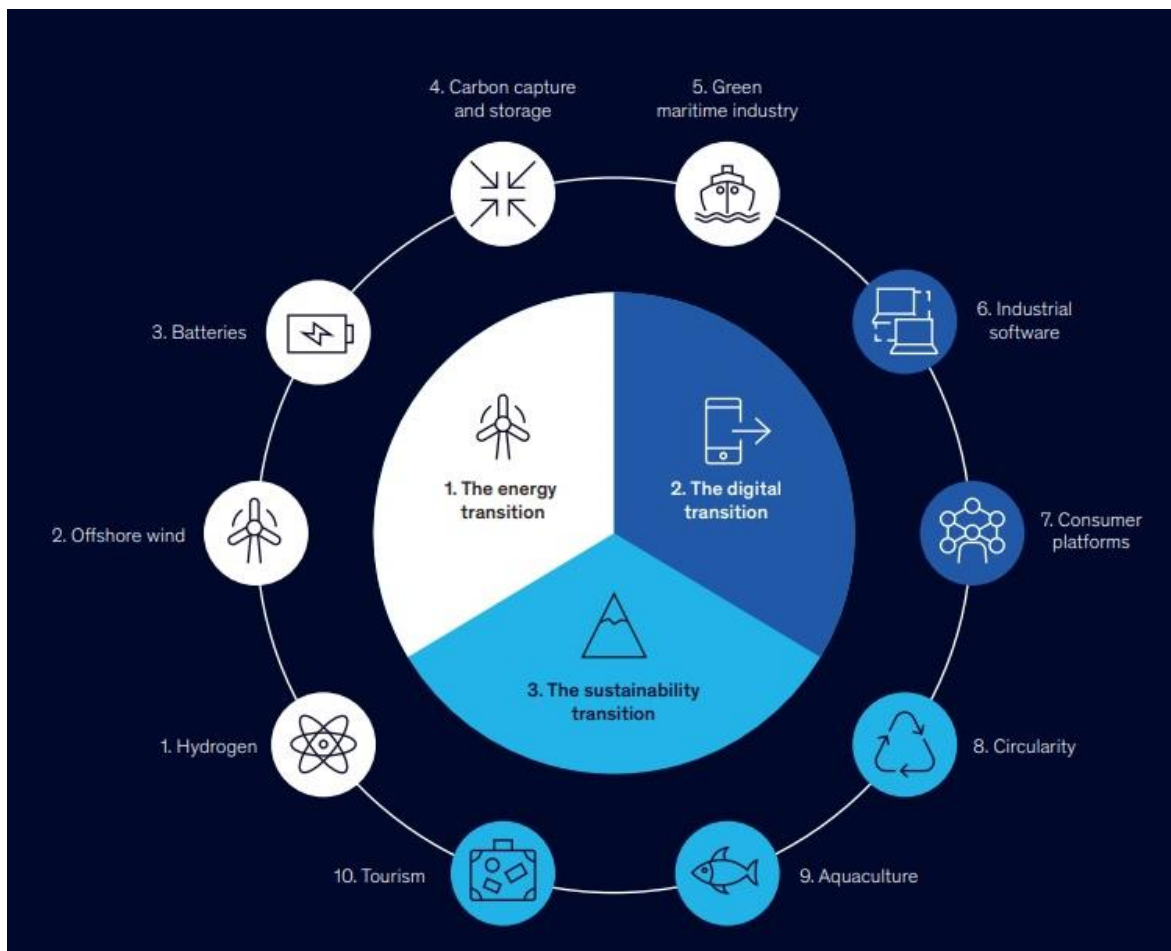
I Klimakur 2030 omtales jordbrukssektoren også som et område med et stort potensial for utslippskutt, det samme har transportsektoren.

6 Vekstnæringer i Norge

I rapporten «Norge i morgen» som ble lansert i 2022, peker McKinsey på ti næringer som kan bidra til grønn, bærekraftig og høyteknologisk omstilling i en fremtid hvor vi vil oppleve fallende inntekter fra olje og gass.⁵

Næringene rapporten fremhever er: Hydrogen, havvind, batterier, karbonfangst og -lagring, grønn maritim næring, industriell programvare, forbrukerplattformer, sirkularitet, havbruk og turisme.

⁵ [Ten opportunities for Norway | McKinsey](#)

De ti omtalte næringene har to kriterier til felles. Det ene er at Norge er unikt posisjonert for å ta en internasjonal lederrolle, det andre er at næringen kan gi et betydelig bidrag til nasjonal sysselsetting og verdiskaping.

Regjeringen la også frem et Veikart for grønt industriløft⁶ i 2020. Målet er å skape verdier og lønnsomme jobber i hele landet, øke de grønne investeringene, øke eksporten fra fastlandet og kutte klimagassutslipp hurtig på veien mot lavutslippssamfunnet.

I veikartet peker regjeringen på syv innsatsområder med store vekstmuligheter: havvind, hydrogen, batterier, maritim industri, CO₂-håndtering, skog-, tre- og bioøkonomi, og prosessindustri. Regjeringen vil legge til rette for en raskere utvikling av prosjekter innenfor disse områdene, blant annet gjennom sterkere kapitalvirkemidler.

Regjeringen har også som mål om å øke norsk eksport utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030, og samtidig kutte de samlede klimagassutslippene med minst 55 prosent. For å nå eksportmålet har regjeringen lansert blant annet eksportreformen «*Hele Norge eksporterer*»,

⁶ [Veikart for grønt industriløft - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

en storsatsing hvor myndighetene, næringslivet og virkemiddelapparatet forene krefter for å gjøre offensive fremstøt i utlandet.

I mai 2023 lanserte også regjeringen sin **eksportsatsing på den maritime næringen**. Den maritime næringen har en eksportverdi på ca. 85 milliarder. Målet er 130 milliarder innen 2030.

NHO la i 2020 frem sitt veikart for fremtidens næringsliv⁷. Etter en koronapandemi og krig i Europa ble denne i 2023 oppdatert. NHO skriver; «*NHOs årlige gjennomgang av veikartets ti ambisjoner viser at det fram til nå har gått relativt godt innenfor avgjørende parametere for utviklingen av norsk næringsliv og samfunn. Samtidig viser gjennomgangen at vi er på feil kurs innen flere avgjørende områder for et bærekraftig samfunn i 2030. Fremtredende premisser for et vekstkraftig næringsliv er under press; kompetansetilgang, klimagassreduksjoner og konkurransedyktig skattetrykk. I tillegg kommer en ny virkelighet med økte geopolitiske spenninger, et nytt energilandskap og en ny politisk profil på skatte- og arbeidslivsområdet*».

Status ved inngangen til 2023– Veikartets ti ambisjoner

⁷ [NHOs 10 ambisjoner for Norge](#)

7 Vekstpotensial Nordmøre

Nordmøre er godt posisjonert i flere av disse næringen og har vekstpotensial i både grønn maritim næring, havbruk, prosessindustri og turisme.

Norge har stort behov for ny **fornybar kraft** i årene fremover. Havvind kan bidra med en betydelig andel av denne kraften, samtidig som utviklingen av et hjemmemarked gir spennende muligheter for å videreutvikle norsk leverandørindustri.

Av 20 områder som skal utredes videre for muligheter for **havvind**, ligger også flere felt nært kysten av Nordmøre (Nordvest C, Nordvest B og Nordvest A). Dette gir mange muligheter for Nordmøre og spesielt Kristiansund som har lang erfaring fra olje og energi-bransjen og har godt utbygd infrastruktur inne offshore⁸.

Havnæringen har også et stort utviklings- og innovasjonspotensial på Nordmøre. Store og små bedrifter innen akvakultur, skipsbygging, maritim teknologi, analyse og beredskap har allerede fotfeste på Nordmøre. I rapporten *Nye muligheter for samhandling til havs* skriver Nordmøre Fiskebåt:

«For å sikre en bærekraftig vekst må det tilrettelegges for en vellykket sameksistens og synergier mellom havnæringene. Teknologi og kompetanse er også avgjørende for å lykkes.»

Flere bedrifter innen prosessindustri er etablert i regionen. Hydro har blant annet besluttet å investere 750 millioner kroner i Hydro Sunndal. Investeringen vil styrke fabrikkens posisjon som Europas største aluminiumsverk og leverandør av lavkarbonaluminium for de neste tiårene. Investeringen bidrar til at Hydro Sunndal fortsetter å være en solid og moderne hjørnesteinsbedrift i regionen i mange år fremover⁹.

Innen **turisme** har Nordmøre mye å tilby. Visit Norway skriver i sitt Reisebarometer våren 2023 at interessen for å reise til Norge har økt i alle land, men aller mest i England og Sverige. Naturopplevelser er den viktigste driveren på tvers av alle markeder, og de ønsker å oppleve fjord, fjell, nordlys og cruise.

8 av 10 reisende svarer at reiseplanene blir påvirket av prisøkninger, uforutsigbarhet, krig, korona og klimakrisen. Samtidig er stadig flere også opptatt av bærekraft og vil i større grad velge klimavennlig transport og reisemål som beviselig tar bærekraft på alvor¹⁰.

⁸ [Nye områder for havvind på norsk sokkel - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁹ [Hydro investerer 750 millioner i Sunndal](https://www.hydro.no)

¹⁰ [Rekordhøy interesse for å legge ferien til Norge \(visitnorway.com\)](https://www.visitnorway.com)

8 Veien videre

På oppdrag fra Fylkeskommunen i Møre og Romsdal gjorde Menon Economics i 2021¹¹ en analyse av den økonomiske statusen i Møre og Romsdals eksportnæringer. I tillegg analyserte de hvor gode bedriftene i Møre og Romsdal er stilt til å møte ulike trender som vil dominere det økonomiske landskapet i årene som kommer.

De viktigste anbefalingene fra Menon var:

- Samarbeid og samhandling.
- Tilstedeværelse av gode og relevante utdannings- og forskningsinstitusjoner.
- Økt fokus og satsing på kompetanse.
- Mer dialog mellom næringslivet og det offentlige.
- Midler til omstillingsarbeid og innovasjonsprosesser, som er ressurskrevende.
- Et bredt næringsfokus er nødvendig for å få til en bærekraftig omstilling av Møre og Romsdals eksportnæringer.

Konkrete tiltak KNN kan følge opp sammen med sine samarbeidspartnere

Denne rapporten gir følgende anbefalinger og mulige tiltak for Nordmøre. Anbefalingene er delt inn i rammevilkår for næringslivet, kompetanse, samarbeid og vekst, og omstilling og bærekraft.

Rammevilkår for næringslivet

- Stabile rammevilkår er vesentlig for næringslivet. Endringer i skatteregler og et forhøyet skattetrykk skaper usikkerhet for ulike bransjer.
- Samferdsel og god infrastruktur er viktig for en region som Nordmøre. Gode fly- og fergetilbud, samt veier som tåler både transport og folk som pendler til og fra jobb må opprettholdes.
- Tilgang til kraft og et godt linjenett er avgjørende for å skape arbeidsplasser i området og for at vi skal lykkes med omstilling og tilrettelegging for ny bærekraftig industriutvikling. En kraftlinje på 420 kw bør prioriteres til regionen.
- Alle kommuner på Nordmøre bør ha en oppdatert næringsplan for sin kommune.

¹¹ [2020-148-Omstillingsbehov-i-Møre-og-Romsdals-eksportnæringer.pdf \(menon.no\)](#)

Kompetanse

- Tilgang til kompetanse og utdanningsmuligheter på Nordmøre er det området som er viktigst for næringslivet på Nordmøre. Utdanningstilbudet må forsterkes.
- Næringslivet må bli mer synlig. De bør ha en tilstedeværelse på ulike fora i regionen og kanaler for å tiltrekke seg kompetanse og øke omdømme til bransjen og regionen.
- Næringslivet og det offentlige bør gi innspill til hvilke utdanninger regionen trenger. Dialog med utdanningsinstitusjoner og tilbudet på Campus Kristiansund, høyskoler og videregående skoler blir viktig de neste årene.
- Større samarbeid med utdanningsinstitusjoner i regionen. Privat og offentlig næringsliv kan invitere seg inn i skolene, ta imot besøk fra klasser og studenter, bidra inn i prosjekt og case-oppgaver, samt bidra inn med midler i ulike forskningsprosjekt etc.

Samarbeid og vekst

- **Samarbeid på tvers av kommuner** - viktig å stimulere til samarbeid innad i næringer og på tvers av kommuner. Ønske om at flere skal lykkes bør etterstrebtes og et felles nettverk bør forsterkes.
- **Klynger og samarbeid** - etablere god dialog mellom næringslivsaktører på Nordmøre. Dette arbeidet kan fortsette gjennom møteplasser, nettverk og klyngesamarbeid. Det er mulig behov for flere samarbeidsarenaer for handel og service, og bygg og anlegg-bransjen.
- **Økt profesjonalisering og tilrettelegging** - bedre utnyttelse av symbioseeffekter og økt tilrettelegging kan bidra til tiltrekning av nye nasjonale aktører.
- **Vekstnæringer** - kartlegge vekstpotensialet til nye næringer på Nordmøre som bygger på den kompetansen og infrastrukturen som allerede er etablert. Da spesielt innen fornybar, blågrønn industri, havnæringer og turisme.

Omstilling og bærekraft

- Virkemiddelapparatet må synliggjøres mer på Nordmøre. Dette arbeider er delvis i gang – med Innovasjon Norge på plass i regionen. Flere bedrifter på Nordmøre må se mulighetene og søke på prosjekter som gir omstilling, vekst og utvikling i Norge og EU.
- Bærekraftige prosjekt og næringsliv som tar grep i klimaarbeidet bør løftes frem. Dette gir grønne vekstmuligheter i regionen og har potensiale til å involvere flere aktører og gi nye industrimuligheter og arbeidsplasser i regionen.
- Økt samarbeid og symbiosekreasjon vil være gunstig for bedre ressursutnyttelse og smarte løsninger i klyngesamarbeid.

